

Klein Dorregeest, Akersloot (gemeente Castricum)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

R.M. van der Zee
W.A. van Breda

Colofon

ADC Rapport 2417

Klein Dorregeest, Akersloot (gemeente Castricum)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

Auteurs: R.M. van der Zee & W.A. van Breda

In opdracht van: ADD Architecten

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 30 mei 2013

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
E. Lohof

ISBN 978-94-6064-408-5

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Methodiek bureauonderzoek	7
3 Resultaten bureauonderzoek	8
3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik	8
3.2 Beschrijving huidig gebruik	8
3.3 Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen	8
3.4 Beschrijving van bekende archeologische, ondergrondse bouwhistorische en aardwetenschappelijke waarden	9
3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	10
4 Methodiek Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	10
4.1 Kader	10
4.2 Booronderzoek	11
5 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	11
5.1 Booronderzoek	11
5.2 Interpretatie	12
6 Conclusies	12
7 Aanbeveling	12
Literatuur	14
Geraadpleegd kaartmateriaal	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen	14
Lijst van tabellen	14
Bijlage 1 Boorgegevens	21

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Noord-Holland
Gemeente:	Castricum
Plaats:	Akersloot
Toponiem:	Klein Dorregeest
Kadastrale gegevens:	gemeente Castricum, sectie D, 3116
Kaartblad:	19 D (1:25.000)
Coördinaten:	NW 110.034 – 506.860
	ZW 110.030 – 506.840
	NO 110.128 – 506.820
	ZO 110.121 – 506.801
Bevoegde overheid:	Gemeente Castricum
Deskundige namens de bevoegde overheid:	dhr. H. Venema
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	41889
ADC-projectcode:	4120725
Periode van uitvoering:	Juli en augustus 2010
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

Samenvatting

In opdracht van ADD Architecten te Limmen heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van een gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Klein Dorregeest in Akersloot (gemeente Castricum). In het plangebied zal een woning worden gerealiseerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een projectprocedure ten behoeve van een wijziging in het bestemmingsplan en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Op basis van het bureauonderzoek werd een gespecificeerde verwachting opgesteld. Hieruit blijkt dat op grond van de ligging van het plangebied op de strandwal van Uitgeest-Akersloot-Boekel archeologische waarden vanaf het Neolithicum verwacht kunnen worden. Onderzoek ten noordoosten van het plangebied, waarbij verschillende sporen en vondsten zijn waargenomen, bevestigen het gebruik van de strandwal in het Neolithicum en in latere perioden. Oude kaarten laten een agrarisch grondgebruik zien. Op basis hiervan worden resten van bebouwing uit de Nieuwe tijd klein geacht. Vanwege verschillende fases in duinvorming kunnen zich meerdere bewoningsniveaus in de ondergrond bevinden. Over de diepteligging van archeologische sporen kunnen daarom geen uitspraken gedaan worden. De verwachte archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge (en mogelijk zure) bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Tevens moet er rekening mee worden gehouden, dat delen van de strandwal afgegraven kunnen zijn. Verder kunnen archeologische waarden zijn verstoord door omwerking van de grond in het kader van landbouwkundig gebruik. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een inventariserend veldonderzoek door middel van een gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd. In overeenstemming met het bureauonderzoek heeft het booronderzoek uitgewezen dat de ondergrond van het plangebied uit strandwalafzettingen (Laagpakket van Zandvoort binnen de Naaldwijk Formatie) bestaat. Deze worden afgedekt door een circa 130 cm dik pakket duinafzettingen (Laagpakket van Schoorl binnen de Naaldwijk Formatie), waarvan de bovenste 50 tot 70 cm is omgewerkt. In de aangetroffen duinafzettingen zijn geen overstoven bodems waargenomen. Het zeven van het opgeboorde sediment heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd. De kans op de aanwezigheid van archeologische sporen ter plaatse van het bouwvlak wordt daarom klein geacht. De kans op de aanwezigheid van vondstarme sporen kan echter niet volledig worden uitgesloten. Ondiepe archeologische sporen worden als gevolg van grondbewerking niet verwacht.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Bovenstaand advies geldt evenwel niet als wordt afgeweken van de bouwplannen, in het bijzonder de locatie van het bouwvlak binnen het plangebied.

Addendum bij de rapportage:

Conform het binnen de gemeente Castricum vigerende archeologiebeleid, vastgesteld in 2011, ligt het plangebied in een zone met archeologische waarde categorie 4 (verwachtingszone 2: strandwal). Dit betekent dat bij plangebieden groter dan 500 m² en bodemingrepen dieper dan 50 cm –mv archeologisch onderzoek verplicht is.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren	
Nieuwe tijd	1500 - heden	
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.	
Late Middeleeuwen		1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen		450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.	
Laat-Romeinse tijd		270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd		70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd		12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.	
Late IJzertijd		250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd		500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd		800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 – 800 voor Chr.	
Late Bronstijd		1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd		1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd		2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum		2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum		4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum		5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.	
Laat-Mesolithicum		6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum		7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum		8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.	
Laat-Paleolithicum		35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum		300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum		tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van ADD Architecten te Limmen heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van een gecombineerd verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Klein Dorregeest in Akersloot (gemeente Castricum). In het plangebied zal een nieuwe woning worden gerealiseerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een projectprocedure ten behoeve van een wijziging in het bestemmingsplan en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend en karterend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) specificatie VS01.¹

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Is er in het plangebied een intact potentieel vondstniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte potentiële vondstniveau?
- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 6 juli 2010 en het booronderzoek op 7 juli 2010. Meegewerkt hebben: W.A. van Breda (prospector), R.M. van der Zee (senior prospector, en E. Lohof (senior prospector).

2 Methodiek bureauonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een

¹ Het PvA is opgesteld door W.A. van Breda, prospector op 7 juli 2010 en geaccordeerd door R.M. van der Zee, senior prospector.

belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart. De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

3 Resultaten bureauonderzoek

3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt in de gemeente Castricum, op circa 1 km ten noordoosten van de dorpskern van Uitgeest en op circa 2 km ten zuidwesten van de dorpskern van Akersloot. Het plangebied betreft het perceel dat kadastraal bekend is als gemeente Castricum, sectie D, 3116, dat aan de zuidoostzijde wordt begrensd door de straat 'Klein Dorregeest', aan de noordoostzijde door een terrein voor opslag van bouwmaterialen van een hoveniersbedrijf, aan de noordwest- en zuidwestzijde door een volkstuinencomplex. Het heeft een oppervlakte van 1825 m². De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 300 m rondom het plangebied. Dit komt ongeveer overeen met begrenzing van de strandwal van Akersloot (zie ook § 3.4), de landschappelijke eenheid waartoe het plangebied behoort.

De voorgenomen ontwikkeling betreft de bouw van een woning met een omvang van 400 m² in het zuidoostelijk deel van het plangebied. De exacte bouwplannen zijn nog niet vastgesteld. De woning zal of op staal gefundeerd worden, waarbij de bodem tot 100 cm –mv zal worden omgewerkt, of op palen die tot 400 cm –mv zullen worden geplaatst.

Ten tijde van dit onderzoek worden ook de milieuhygiënische condities van het plangebied getoetst. Hierover is nog geen informatie voorhanden. Op grond van de Bodemkaart van Nederland werd in het plangebied grondwatertrap IV verwacht.² Grondwatertrap IV betekent een gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) dieper dan 40 cm –mv en een gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) tussen 80 en 120 cm –mv. Tijdens het veldwerk op 7 juli 2010 werd evenwel een lagere grondwaterstand vastgesteld, namelijk circa 180 cm –mv.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

3.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied ligt momenteel braak (afb. 3). Aan de zuidoostzijde bevinden zich een houten schuur en enkele bomen. Opvallend is dat het perceel circa 0,5 m lager ligt dan de weg 'Klein Dorregeest'. Wellicht wordt het hoogteverschil veroorzaakt doordat er in het verleden zandafgraving heeft plaats gevonden.

3.3 Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kadastrale minuut uit 1811-1832 ³	percelen bouwland aan de weerszijden van de 'Weg naar Akersloot', plangebied onbebouwd
Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000 uit 1857/1859 ⁴	gehucht 'Sluisbuurt' met verspreide huizen en moestuinen, plangebied onbebouwd
Bonnekaart uit 1879, 1900, 1905 en 1910 (afb. 4) ⁵	ibidem.
Grote Historische topografische Atlas Noord-Holland schaal 1: 25.000 uit 1905 ⁶	ibidem.
Topografische kaart 1:25.000 uit 1950, 1961, 1971, 1983 en 1994 ⁷	ibidem.

² DLO-Staring Centrum 1994

³ <http://www.watwaswaar.nl>; Uitgeest, Noord Holland sectie A blad 01

⁴ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990.

⁵ Bureau Militaire Verkenningen 1879, 1900, 1905 en 1910; blad 294 Castricum 1:25.000

⁶ Buissink *et al.* 2006

Uit de geraadpleegde oude kaarten blijkt dat reeds in het eerste kwart van de 19^e eeuw ter plaatse van de huidige straat 'Klein Dorregeest' een weg aanwezig was. Deze wordt vermeld als de 'Weg naar Akersloot'. Aan weerszijden van deze weg stond enige bebouwing en bevonden zich kleine percelen bouwland of moestuin. Het plangebied lijkt evenwel onbebouwd te zijn.

3.4 Beschrijving van bekende archeologische, ondergrondse bouwhistorische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ⁸	Oude Duin- en Strandzanden, eventueel met een Hollandveen-inschakeling en/of Afzettingen van Calais (S4) Formatie van Nieuwkoop of Formatie van Naaldwijk Laagpakket van Schoorl/Zandvoort; veen op duin- en strandzand (Ni4)
Geomorfologie ⁹	strandwal met al dan niet vervlakte duinen (3K28)
Bodemkunde ¹⁰	kalkhoudende vlakvaaggronden; matig fijn zand en grondwatertrap IV, afgegraven (Zn50A-IV)

Het plangebied bevindt zich op de strandwal van Uitgeest-Akersloot-Boekel. Dit is de oudste van de reeks strandwallen in het gebied die omstreeks 2500 v. Chr. is ontstaan.¹¹ Een belangrijke ontwikkeling die aan het ontstaan van de strandwallen vooraf ging, was de afname van de snelheid van de zeespiegelstijging, die zich omstreeks 4000 voor Chr. voltrok. Deze leidde een periode in waarin de zeegaten langs de kust geleidelijk werden opgevuld. Langs de kust werd veel zand afgezet en er ontwikkelden zich geleidelijk aan zogenoemde strandwallen. Op de strandwallen konden door verstuing lage duinen (oude duinen) ontstaan. Met de vorming van de eerste strandwallen en het gelijktijdig verzanden van het zeegat van Bergen begon de uitbouw van de kust in westelijke richting. Bij de verdere uitbouw van de kust vormden zich steeds nieuwe strandwallen die min of meer evenwijdig aan de vorige lagen. Zo ontstond omstreeks 2300 voor Chr. de strandwal van Limmen-Heiloo-Alkmaar. Tussen de strandwallen in werd in de zogenoemde strandvlakten eveneens zand afgezet.¹² Later raakten de strandvlakten meestal overdekt met klei, afgezet door het Oer-IJ, dat na de sluiting van het zeegat van Bergen omstreeks 1200 voor Chr. nog de enige open verbinding met zee vormde.¹³ Gaandeweg nam de invloed van zee af en trad veengroei op.

Op grond van de Bodemkaart van Nederland kunnen in het plangebied kalkhoudende vlakvaaggronden in matig fijn zand en met grondwatertrap IV (code Zn50A-IV) verwacht worden. Vaaggronden zijn bodems met weinig of geen diagnostische kenmerken. Kalkhoudende vlakvaaggronden worden in dit gebied gekenmerkt door een 25 tot 50 cm dikke, humusarme bovengrond.¹⁴ Vaak zijn de gronden afgegraven en tot enige diepte omgewerkt, waardoor ze vanaf het maaiveld kalkrijk of kalkhoudend zijn. Grondwatertrap IV betekent een gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) dieper dan 40 cm –mv en een gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) tussen 80 en 120 cm –mv.

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)	hoge indicatieve archeologische waarde
Cultuurhistorische waardenkaart (CHW) provincie Noord-Holland ¹⁵	geen bouwkundige waarden hoge historisch geografische waarde (vlakelement KEN033G) geen archeologische waarde
Archeologische Monumenten Kaart (AMK) waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	sporen van bewoning en landbouw uit het Neolithicum t/m IJzertijd aardewerk uit de Vroeg- en Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd
vondstmeldingen ARCHISII	cultuurlagen, vuursteen en aardewerk uit het Neolithicum en de IJzertijd
onderzoeksmeldingen ARCHISII	booronderzoeken
Kennisinfrastuctuur CultuurHistorie (KICH) ¹⁶	geen cultuurhistorische waarden

⁷ <http://www.watwaswaar.nl>; blad 19D Krommenie / Wormer / Wormerveer 1:25.000

⁸ Rijks Geologische Dienst 1987, TNO 2010

⁹ Stichting voor Bodemkartering & Rijks Geologische Dienst 1979

¹⁰ DLO-Staring Centrum 1994.

¹¹ Rosing 1995.

¹² ibidem.

¹³ De Mulder *et al.* 2003.

¹⁴ Rosing 1995.

¹⁵ <http://www.chw.noord-holland.nl>

De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 5.

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) maakt het plangebied deel uit van een zone met een hoge verwachtingswaarde. Deze verwachtingswaarde is gebaseerd op aanwezigheid van een relatief hoog gelegen landschappelijke eenheid, namelijk de strandwal van Uitgeest-Akerslout-Boekel.¹⁷ Hiervoor bestaat statistisch gezien een hoge kans op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Op de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Holland maakt het plangebied deel uit van een zone met een hoge historisch geografische waarde. Het 'vlakelement' KEN033G omvat het noordwestelijk deel van de strandwal van Uitgeest-Akerslout-Boekel ter plaatse van het buurtschap Klein Dorregeest.

Voor het onderzoeksgebied is op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) één 'archeologisch monument' weergegeven, gelegen op circa 250 m ten noordoosten van het plangebied.¹⁸ Het betreft een terrein van zeer hoge archeologische waarde, waar in de aanwezige duinafzettingen sporen van bewoning en landbouw alsmede vuursteen en aardewerk uit het Neolithicum en de IJzertijd zijn waargenomen.¹⁹ Het terrein zelf als ook de omgeving is onderzocht middels een booronderzoek.²⁰

Ten oosten en ten zuidwesten van het plangebied is tijdens veldkarteringen een aantal vondsten gedaan.²¹ Het materiaal bestond uit verschillende fragmenten aardewerk uit de Vroege- en Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

Voor het ruilverkavelingsgebied Limmen-Heiloo is een archeologische kartering, inventarisatie en waardering uitgevoerd.²² De resultaten van dit onderzoek zijn niet in ArchisII opgenomen.

3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

Op basis van aardwetenschappelijke gegevens blijkt dat het plangebied zich bevindt op de strandwal van Uitgeest-Akerslout-Boekel. Bekend is dat vanwege de hogere ligging en de makkelijk bewerkbare gronden strandwallen in het verleden werden uitgekozen als voor bewoning en landbouw. Op basis van de vormingsgeschiedenis kunnen archeologische waarden vanaf het Neolithicum verwacht worden.

Onderzoek ten noordoosten van het plangebied, waarbij verschillende sporen en vondsten zijn waargenomen, bevestigen het gebruik van de strandwal in het Neolithicum en in latere perioden. Oude kaarten laten een agrarisch grondgebruik zien. Op basis hiervan worden resten van bebouwing uit de Nieuwe tijd klein geacht.

Vanwege verschillende fases van duinvorming kunnen zich meerdere bewoningsniveaus in de ondergrond bevinden. Over de diepteligging van archeologische sporen kunnen daarom geen uitspraken gedaan worden. De verwachte archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge (en mogelijk zure) bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd.²³ Tevens moet rekening worden gehouden, dat delen van de strandwal afgegraven kunnen zijn. Verder kunnen archeologische waarden zijn verstoord door omwerking van de grond in het kader van landbouwkundig gebruik. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

4 Methodiek Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

4.1 Kader

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.2 Landbodems, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak. De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.

¹⁶ <http://www.kich.nl>

¹⁷ Deeben *et al.* 2009.

¹⁸ monument 15.864

¹⁹ vondstmelding 15053

²⁰ onderzoeksmelding 15.053.

²¹ waarnemingen 101.059, 101.098 en 101.102

²² onderzoeksmelding 103.13

²³ Kars & Smit 2003.

4.2 Booronderzoek

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek. Vanwege de beperkte oppervlakte van het plangebied en uit oogpunt van efficiëntie is de verkennende fase gecombineerd met de karterende fase van het inventariserend veldonderzoek. Het doel van de karterende fase van dit onderzoek is het systematisch onderzoeken van het plangebied op het voorkomen van de mogelijk in het plangebied voorkomende vindplaatsen met een strooiing van overwegend vuursteen met een omvang van 500 m² of meer en een matig hoge vondstdichtheid.²⁴

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Het karteren van de vindplaatsen gebeurt door het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren in het opgeboorde materiaal. Archeologische indicatoren zijn bijvoorbeeld fragmenten aardewerk, houtskool, verbrande klei, (on)verbrand bot en andere insluitsels die van nature niet in de bodem voorkomen. Daarnaast kunnen bodemverkleuringen, bijvoorbeeld veroorzaakt door fosfaatverbindingen, een indicatie vormen voor bewoning in het verleden.

Er zijn vier boringen verspreid in en rond het bouwvlak uitgevoerd (afb. 6). Voor de boringen is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 15 cm, aangevuld met een zuigerbuis met een diameter van 4,5 cm. De boringen zijn doorgezet tot in de ongestoorde ondergrond (C-horizont) tot tenminste 180 cm –mv. Eén boring is dieper doorgezet, tot in de top van de strandwal tot 375 cm –mv.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²⁵ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie door inmeten met een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.²⁶

De gehanteerde boorstrategie heeft een betrouwbaarheid van 80 % voor het opsporen van vindplaatsen met een vondststrooiing van overwegend vuursteen en een matig-hoge vondstdichtheid, gemiddeld 80 vondsten per m² en 500 – 2000 m² omvang.²⁷ Vindplaatsen met een lagere vondstdichtheid, een kleinere omvang, vindplaatsen zonder sporenniveau alsmede lineaire vindplaatsen en puntelementen kunnen hiermee niet worden gekarteerd.

5 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

5.1 Booronderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. Voor de lithologische gegevens, zie bijlage 1.

De diepere ondergrond, tot 225 cm –mv, wordt gevormd door een pakket kalkrijk, schelphoudend zand. Het zand is redelijk gesorteerd, de mediaan van de korrelgrootte bevindt zich in de klasse 105-150 µm (matig fijn). Het sediment heeft een egaal grijze kleur (gereduceerd).

Het pakket wordt afgedekt door een in boring 3 130 cm dik pakket licht geelgrijs zand. In de overige boringen is de ondergrens niet bereikt. Het onderste deel van het pakket is kalkrijk, de bovenste 70 tot 120 cm is kalkarm tot kalkloos. Het zand is goed gesorteerd en matig fijn. Schelpen ontbreken, wel is zeer fijn verdeeld schelpgruis waargenomen. De bovenste 50 tot 70 cm van het pakket is humusarm en grijzer van kleur. Verspreid in het bovenste deel zijn een kleine fragmenten baksteen en plastic aangetroffen.

Het opgeboorde sediment is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 3 mm. In het residu bevonden zich geen archeologische indicatoren.

²⁴ Indeling in prospectiegroepen en vondstdichtheidklassen cf. Tol *et al.* 2006.

²⁵ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

²⁶ <http://www.ahn.nl>

²⁷ Tol *et al.* 2006.

5.2 Interpretatie

Op grond van de landschappelijke ligging van het plangebied en lithologische samenstelling wordt het onderste zandpakket geïnterpreteerd als strandwalafzettingen (Laagpakket van Zandvoort binnen de Naaldwijk Formatie). Dit wordt afgedekt door een zandpakket, dat op grond van het ontbreken van schelpen en de betere sortering wordt beschouwd als duinafzettingen (Laagpakket van Schoorl binnen de Naaldwijk Formatie). Restanten van overstoven bodems zijn niet waargenomen. Het bovenste deel van het pakket is door grondbewerking verstoord. Het hierin aangetroffen vondstmateriaal is recent en heeft geen archeologische betekenis.

In de onverstoorde strandwal- en duinafzettingen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De kans op de aanwezigheid van archeologische sporen ter plaatse van het bouwvlak wordt daarom klein geacht. De kans op de aanwezigheid van vondstarme sporen kan echter niet volledig worden uitgesloten. Ondiepe archeologische sporen worden als gevolg van grondbewerking niet verwacht.

6 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Is er in het plangebied een intact potentieel vondstniveau aanwezig en zo ja, komt dit overeen met het op basis van het bureauonderzoek verwachte potentiële sporenniveau?

In overeenstemming met het bureauonderzoek heeft het booronderzoek uitgewezen dat de ondergrond van het plangebied uit strandwalafzettingen (Laagpakket van Zandvoort binnen de Naaldwijk Formatie) bestaat. Deze worden afgedekt door een circa 130 cm dik pakket duinafzettingen (Laagpakket van Schoorl binnen de Naaldwijk Formatie), waarvan de bovenste 50 tot 70 cm is omgewerkt. In de top van de strandwalafzettingen en de onverstoorde duinafzettingen kunnen één of meerdere sporenniveaus aanwezig zijn.

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardestelling hiervan?

Tijdens het booronderzoek zijn in duinafzettingen geen overstoven bodems waargenomen. Het zeven van het opgeboorde sediment heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd. De kans op de aanwezigheid van archeologische sporen ter plaatse van het bouwvlak wordt daarom klein geacht. De kans op de aanwezigheid van vondstarme sporen kan echter niet volledig worden uitgesloten. Ondiepe archeologische sporen worden als gevolg van grondbewerking niet verwacht.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

Niet van toepassing

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Niet van toepassing

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Niet van toepassing

7 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Bovenstaand advies geldt evenwel niet als wordt afgeweken van de bouwplannen, in het bijzonder de locatie van het bouwvlak binnen het plangebied.

Addendum bij de rapportage:

Conform het binnen de gemeente Castricum vigerende archeologiebeleid, vastgesteld in 2011, ligt het plangebied in een zone met archeologische waarde categorie 4 (verwachtingszone 2: strandwal). Dit

betekent dat bij plangebieden groter dan 500 m² en bodemingrepen dieper dan 50 cm –mv archeologisch onderzoek verplicht is.

Literatuur

- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann**, 2006: *Water en archeologisch erfgoed*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 30).
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Deeben, J.H.C., W.J.B. Derickx, B.J. Groenewoudt, D.P. Hallewas, J.H.M. Peters & E. Rensink**, 2009: *Handleiding voor de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden 3^e generatie & Toelichting op: De Globale Archeologische Kaart van het Continentale Plat. De Kaart van Hoog Nederland met Afgedekte Pleistocene Sedimenten*. Document voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- Groenewoudt, B.J.**, 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Kars, H. & A. Smit** (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- Rosing, H.**, 1995: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Toelichting bij de kaartbladen Blad 9 West Texel (gedeeltelijk) - 14 West Medemblik Blad 14 Oost Medemblik - 15 West Stavoren (Noord-Hollands gedeelte) Blad 19 West Alkmaar*. Wageningen.
- TNO**, 2010: *Geologische overzichtkaart van Nederland 1:600.000*. Utrecht.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen**, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).
- Versfelt, H.J.**, 2004: *Kaarten van Drenthe: 1500-1900*. Groningen.

Geraadpleegd kaartmateriaal

- Bureau Militaire Verkenningen**, 1879, 1900, 1905 en 1910: *Castricum, blad 294, 1:25.000*.
- Buissink, F., A. van der Leest, H. Stam & T. Caspers**, 2006: *Grote Historische topografische Atlas ± 1894 1933*. Tilburg.
- DLO-Staring Centrum**, 1994: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Blad 19 West Alkmaar*. Wageningen.
- Rijks Geologische Dienst**, 1987: *Geologische Kaart van Nederland 1:50.000. Blad 19 West Alkmaar*. Haarlem.
- Stichting voor Bodemkartering & Rijks Geologische Dienst**, 1979: *Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50.000. Blad 19 Alkmaar en 20 Lelystad (gedeeltelijk)*. Wageningen/Haarlem.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 1 West-Nederland 1839-1859*. Groningen.

Geraadpleegde websites

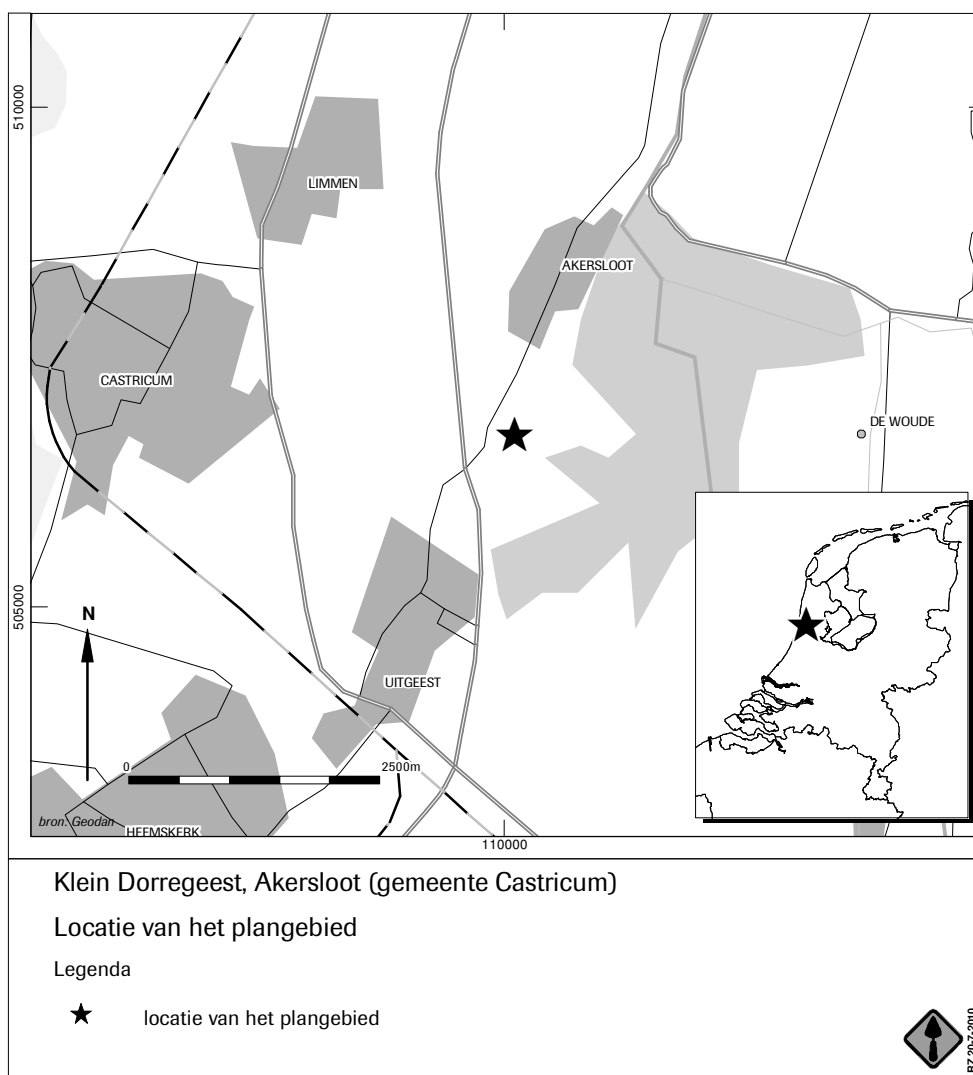
www.chw.noord-holland.nl
www.kich.nl
www.numis.nl

Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Plangebied gezien vanuit het noordwesten met op de achtergrond de straat 'Klein Dorregeest'
Afb. 4 Plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1879.
Afb. 5 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 6 Boorpuntenkaart

Lijst van tabellen

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

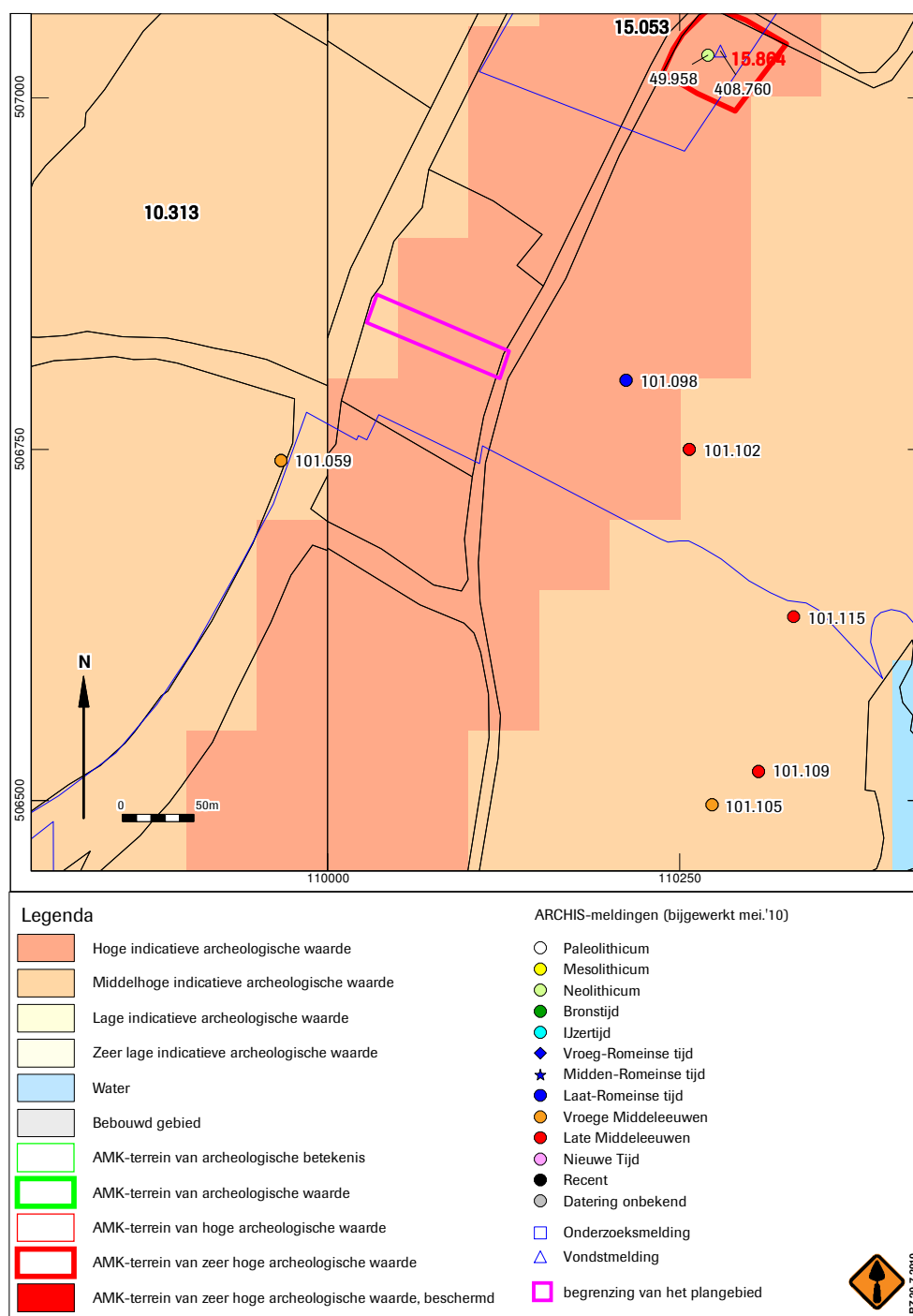
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

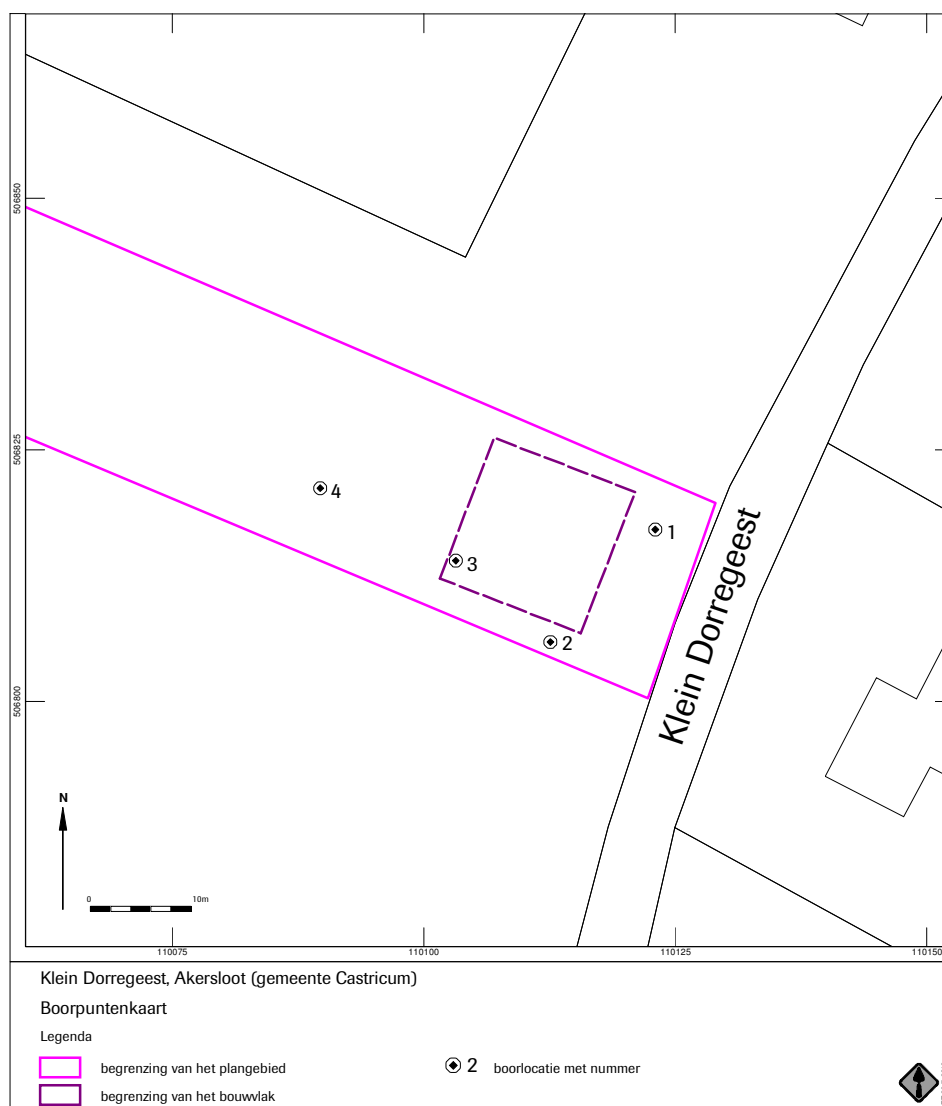
Afb. 3 Plangebied gezien vanuit het noordwesten met op de achtergrond de straat 'Klein Dorregeest'

Afb. 4 Plangebied geprojecteerd op de Bonnekaart van 1879.

Afb. 5 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 6 Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Boorgegevens